Galerías de Barcelona Inauguraciones recientes

Homenaje con sorpresas a Joaquín Torres-García en la Sala Dalmau

JUAN BUFILL
Barcelona

La Sala Dalmau abre temporada con una exposición dedicada al artista con cuya obra y actitud vital se identifica más esta galería dirigida por Mariana Draper: *Joaquín Torres-García (1874-1949)*. Esta muestra remite a la exposición retrospectiva dedicada al maestro de la Escuela del Sur que está a punto de celebrarse en el MoMA de Nueva York. La galería barcelonesa ha colaborado con el museo neoyorquino en la organización de ese acontecimiento.

La exposición de Dalmau reúne obras de distintos periodos y reserva algunas sorpresas. Una de ellas es una pintura de 1917 titulada *Objetos de tocador*, una rareza en la obra de Torres-García que evoca la de otros artistas anteriores y posteriores. El tema y la pincelada evocan la obra de Matisse, pero la composición anticipa a Mondrian y otros elementos a la pintura de Alberto Magnelli.

Otra pintura sorprendente es *Face rouge*, de 1928. En este caso contemplamos a un Torres-García influido por las máscaras que Paul Klee pintó y dibujó entre 1920 y 1925 principalmente. Pero la cara pintada por el artista uruguayo incorpora el orden constructivo característico de toda su obra, al tiempo que se desliza hacia un primitivismo que anticipa claramente, incluso en la gama cromática, lo que mucho más tarde hizo Basquiat.

Hay muchos Torres-García en esta pequeña muestra, y lo interesante es que a pesar de esa variedad y de esas oscilaciones sucesivas entre la figuración y la abstracción y entre maneras influidas por distintos artistas que pudo conocer en París, este artista siempre seguía siendo él mismo: inevitablemente, como ocurre cuando el creador lo es de verdad y está por encima de cualquier planteamiento de cara a la galería.

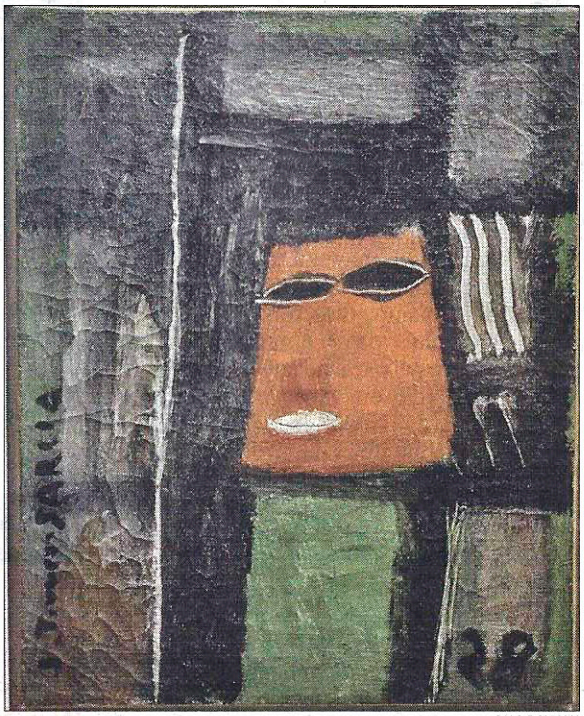

SALA DALMAU

***Face rouge*, de 1928**

El gusto por la composición equilibrada, pero también por cierta austeridad o amortiguamiento de los efectos, se encuentra igualmente en una obra de aspecto tradicional que en una de carácter vanguardista. La muestra incluye un claro ejemplo de ello: un bodegón que realizó en su taller para explicar a sus discípulos que incluso en una pintura académica se podía introducir el carácter constructivo.

Algunas obras representan extremos opuestos, como las pinturas del monasterio de Pedralbes y del laberinto de Horta (aparentemente), de 1998 y de 1905, que contrastan con un dibujo urbano realizado para el libro *Poemes en ondes hertzianes*, de Joan Salvat-Papasseit. Se exponen también cinco juguetes de madera. *Sala Dalmau. Consell de Cent, 349. Hasta el 28 de octubre.*

ART

El símbol i el gest

Josep Casamartina i Parassols

Joaquim Torres-García retreia a Picasso que era ell qui havia iniciat una revisió de l'Arcàdia, bastant abans que el malagueny s'endinsés en la seva època rosa, el zenit de la qual es remunta a la producció feta a Gósol el 1906. Capacitats i geni a part, és ben cert que cap al 1900 Torres-García ja pintava paisatges bucòlics i nimfes mediterrànies, quan encara faltava molt perquè Eugeni d'Ors, llavors emmirallat en Oscar Wilde, s'inventés el Noucentisme. En l'aspecte plàstic el català uruguaià va ser l'inventor del nou estil, fins i tot en les posteriors derivacions cap a l'academicisme que cristal·litzaria especialment en l'escultura dels anys deu i vint. Torres-García va vindicar Puvis de Chabannes davant del simbolisme crepuscular melancòlic o místic i, també, del costumisme elegant i burgès que estaven en voga aleshores. El paper de precursor li és indiscutible malgrat que la seva producció entre 1900 i 1910 sigui poc coneguda, més enllà d'alguna tela de petit format, com la que hi ha al MNAC, o dels murals de la Casa Rialp, comprats fa uns anys pel Museo Reina Sofía de Madrid. L'envergadura i el fracàs final —estrepitós i no pas per culpa seva sinó per la mort d'Enric Prat de la Riba— de l'encàrrec dels frescos del Saló de Sant Jordi al Palau de la Generalitat, pintats entre 1913 i 1917, han eclipsat el moment inicial del Torres-García noucentista de la dècada anterior.

Aquests dies, aprofitant la imminent inauguració de la gran retrospectiva de l'artista al MoMA de Nova York, la barcelonina Sala Dalmau, que de sempre s'ha dedicat a difondre l'obra del mestre i els deixebles de la Escuela del Sur, presenta una petita exposició amb obres de diferents èpoques de Torres-García, amb la proesa que totes estan a la venda. A Catalunya, l'artista continua estant més ben representat en col·leccions particulars que no pas als museus públics. Del conjunt de la Sala Dalmau, sobresurten algunes obres molt destacades, com una de les diverses versions de *La font*, pintada amb tremp sobre cartró pels voltants de 1905 i que ja és una obra plenament noucentista i d'una qualitat extraordinària. Una altra obra important és *Objectes de tocador*, del 1917, de nou pintada sobre cartró, que havia estat triada pel comissari de l'antològica del MoMA, Luis Pérez Oramas, però que al final els propietaris han preferit posar-la a la venda.

> Torres-García està més ben representat a Catalunya en col·leccions particulars

> Magnelli, Melotti i Miró es relacionen amb teles de gran format, dibuixos i 'collages'

Aquest excel·lent quadre ja posa de manifest el camí decidit cap al constructivisme que iniciava just en aquell moment l'artista. Tan avesat com va estar sempre a la pintura amb anhels transcendentals, plena de signes i símbols, en aquesta obra, igual com en la que hi ha penjada al Museo Reina Sofía de la mateixa època, Torres-García crea una composició magistral amb elements molt senzills, en aquest cas fins i tot frívols, com poden ser els objectes d'un tocador femení sàviament distribuïts en un rectangle que, a la vegada, conforma una obra abstracta i radical.

Una altra exposició interessant de la nova temporada és *Magnelli, Melotti, Miró. La dansa de les formes* a la galeria Marc Domènech. Excel·lents escultures de l'italià Fausto Melotti es relacionen amb teles de gran format, dibuixos i *collages* d'Alberto Magnelli i dibuixos i escultures de Joan Miró en un ballet formal molt ben orquestrat. Antoni Llena potser hauria sigut un bon convidat a la dansa, però té tota la pista per a ell a la galeria A/34, que li dedica els *Fragments d'una trajectòria*, presentats precisament per Luis Pérez Oramas. Els elegants papers plegats i retallats dels anys vuitanta, que van ser llavors a la monogràfica de Llena a la Fundació Miró, mantenen concomitàncies amb els *collages* abstractes de Magnelli, i els objectes-escultura dels noranta i la dècada següent ho fan amb els dibuixos i escultures de Miró i Melotti. Els fragments llenians comencen amb les escultures dissecades dels anys seixanta, immerses en l'art pobre i precursores de l'art conceptual, i acaben amb una versió petita del *David i Goliat*, de la Vila Olímpica. Pel mig campa un deliri de papers rebregats, filferros, cartrons, vidres trencats, cinta adhesiva, retalls de foam i, fins i tot, residus de pa d'or que conformen unes composicions delicades i elegants, en les quals els signes i els símbols han fugit per donar pas al gest, d'ordenació primmirada, més enllà de l'absoluta humilitat dels materials.

JOAQUIM TORRES-GARCÍA (1874-1949)
Sala Dalmau
Consell de Cent, 349, Barcelona.
Fins al 28 d'octubre

MAGNELLI, MELLOTTI, MIRÓ. LA DANSA DE LES FORMES
Galeria Marc Domènech
Passatge Mercader, 2, baixos, Barcelona. Fins al 27 de desembre

ANTONI LLENA. FRAGMENTS D'UNA TRAJECTÒRIA
Galeria A/34. Aribau, 34, Barcelona. Fins al 28 de novembre